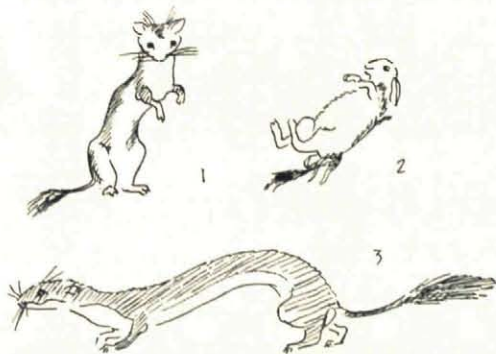


VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Strijdvaardige Hermelijnen. In verband met de korte mededeling over een strijdvaardige Wezel in het november-nummer 1956 kan ik mededelen, dat mijn vader z.g. in 1939 soortgelijke ervaringen opdeed met Hermelijnen. Hier volgt wat hij in enkele brieven daarover schreef.

7 mei 1939: We hebben verschillende zwerftochten gehouden door het jachtterrein van Sandenburg (een kasteel in de buurt van Driebergen-Rijsenburg). De ene dag lopen de Hermelijnen zowat over je schoenen, tenminste als je onbewegelijk blijft staan, en een andere dag zie je er geen één. Je moet ze met een muis zien lopen, die ze in het bos gevangen hebben; och het is zo prachtig: kopje omhoog, het muisje in de venijnige bek, het pluimstaartje omhoog, en met heel elegante sprongetjes — het is een genot om te zien; maar beweeg je niet, dan komen ze op je af en bijten je door je schoenen heen; ze zijn zo vechtlustig, ze geven nooit op. Als ik daar alleen ben, komen ze om mijn schoenen heen snuffelen met zenuwachtig trillende bekjes, staan recht omhoog (schetsje 1)



25 mei 1939: Op Hemelvaartsdag loerde ik al op een Hermelijn, die erg brutaal was. Ik moest weten waar zijn hol was, ik kwam er niet achter. Maar gisterenochtend stond ik op uitkijk: het was een andere als zondag; die was roodbruin met wit, deze was kastanjebruin met wit en had een prachtige pluimstaart. Hij stond me heel brutaal op te nemen; ik ging een paar passen naar hem toe, maar in plaats van weg te lopen kwam hij ook een paar stappen dicht bij en snuffelde aan mijn schoenen,

ging op zijn gemak terug langs de waterkant, rende het hoge gras in en maakte zo'n kabaal; overal zag je in cirkels het lange gras en riet buigen of breken. Ik kon niet zien wat er gebeurde, maar opeens zag ik een jonge Haas, toch wel drie of vier keer zo groot als de Hermelijn, het onderste boven het gras uitsteken. Plotseling rende de Hermelijn met de Haas in zijn bek voor me het bospad af. Het was een gezicht alsof de Haas op zijn rug met zijn poten in de hoogte rende; hij bedekte de Hermelijn geheel (schetsje 2). Ik holde het beest achterna in de hoop het hol te ontdekken en ja hoor, bijna verdween de Haas in het hol van de Hermelijn en net nog kon ik de achterpoot van de Haas grijpen en terugtrekken. Je had moeten zien hoe kwaadaardig de Hermelijn was. Hij kwam uit het hol en blies naar me, bek venijnig open met de scherpe witte tandjes, en schreeuwen dat hij deed, gillen was het bijna; dan ging hij snel terug in het hol om onmiddellijk daarop weer zo'n aanval op mij te doen. Dit herhaalde hij enige malen totdat hij bedaard was. De jonge Haas heb ik verborgen in een struik; die ruikt hij wel weer. Als de jacht-opziener de dode Haas zou vinden zou hij de Hermelijn misschien opsporen en doodschieten, en omdat deze waarschijnlijk jongen heeft, moet dit verhinderd worden.

P. EL. WIEGMANS. s.o. cist.

Putters. De Putter is althans gedurende de najaarstrek geen zeldzaamheid in de omgeving van Utrecht. Meest ziet men hem in kleine troepjes. Zondag 16 december 1956 zagen wij evenwel een troep van 31 Putters, in de omgeving van de Oostbroekselaan even buiten Utrecht. De vogels zaten in de elzestruiken langs de weg, streken daarna neer in het aangrenzende grasland, kwamen weer terug naar de Elzen en verdwenen tenslotte toch weer naar het grasland. Hun roep was onmiskenbaar, hoewel ik vanwege de Elzen eerst meende met een troep Sijzen te doen te hebben. Het geel van de vleugels was duidelijk waarneembaar, terwijl een aantal vogels tenslotte van zeer nabij kon worden bekeken. Zo een grote troep had ik nog nooit gezien.

M. F. MÖRZER BRUIJNS.

Over jachtgedrag van de Torenvalk. Op 2 oktober 1956 waren wij op de dijk van de polder Dronthen bij Kampen in de gelegenheid vanuit een auto enkele jagende Torenvalken te observeren. Zes exemplaren joegen boven een buitendijks weiland van ± 1 ha, dat wemelde van de Veldmuizen. Het perceel was juist gemaaid en veel looppaden waren hierdoor vrijgekomen. Op een bepaald ogenblik zagen wij een Torenvalk een Veldmuis vangen. Met zijn prooi in zijn poten zeilde hij naar een paaltje, waar hij op ging zitten. Daarna nam hij de Veldmuis over in zijn snavel, sprong van het paaltje af en stopte de Veldmuis aan de voet van het paaltje tussen een paar pollen hoog gras, die waren blijven staan. Hierna ging hij opnieuw op jacht.

Al gauw had hij weer succes en deze keer werd de Veldmuis op een hooiopper gedeponneerd. Bij inspectie van de andere aanwezige hooioppers werden nog twee op analoge wijze verstopte Veldmuizen gevonden. Bij sectie van de geslagen Veldmuizen konden wij bij twee exemplaren de wondjes terugvinden die de klauwen hadden gemaakt, een Veldmuis even boven de linker schouder gepakt, de tweede bij de linker bovenkaak. De twee andere vertoonden geen enkel uitwendig spoor van geweld. De eerste had een gat midden op de kop tussen de wandbeenderen, de tweede juist onder het linker oor. Deze gaten waren uitwendig zichtbaar aan bloedstolsels. De twee overige muizen bleken ook een ingeslagen schedeldak te hebben. Hier zaten de gaten resp. juist boven het linker oor en weer midden op de kop. Hieruit blijkt dus dat de Torenvalk zijn gegrepen prooi met een tik van de snavel op de schedel doodt.

Het hier geobserveerde gedrag plaatst de „berekeningen“ die tot op heden zijn gemaakt (bv. in Tinbergen, L. en N., 1937, Roofvogels en Vogelbescherming. Ned. Ver. tot besch. van Vogels. jaarversl. en bijdragen 1929—1936: 180—180) over de tol, die roofvogels van een prooidierpopulatie heffen, in een ander licht. Er wordt hierbij nl. uitgegaan van het aantal prooidieren dat per dag per roofvogel wordt geconsumeerd. Het bleek ons echter dat de invloed van de Torenvalken veel groter moet zijn, omdat ze meer Veldmuizen vangen dan ze opeten.

A. VAN WIJNGAARDEN
en B. LENSING.

Visdievensterfte. Tegenover de haven van Enkhuizen bevindt zich een leidam, de zg. Oostdam, die door het 250 m brede Krabbersgat van het vaste land is gescheiden.

Op 15 oktober 1956 troffen wij op deze dam een dertigtal vliegvlugge jonge Visdieven aan. Twaalf ervan waren al dood en gedeeltelijk door Bruine ratten geconsumeerd. De rest was erg verzwakt en nauwelijks in staat om weg te vliegen. De volgende dag was het aantal doden tot ver over de twintig gestegen.

Enkele vissers vertelden dat deze Visdiefjes al enige tijd op de strekdam huisden en tot voor enkele dagen door hun ouders waren gevoerd. De oudere dieren waren echter plotseling vertrokken. De achtergebleven jongen waren niet in staat zelf te jagen en verzwakten van honger, tot de ratten er een eind aan maakten.

B. LENSING
en A. VAN WIJNGAARDEN.

Late bloei. Op vrijdag 4 januari van dit jaar vond ik tijdens een tocht door Thijsse's park te Amstelveen een bloeiende Dopheide (*Erica tetralix*) en een bloeiende Stengelloze sleutelbloem (*Primula vulgaris*). Dit bevreemde mij zeer; de Flora geeft nl. als bloeitijden voor de Dopheide juni—oktober en voor de Stengelloze sleutelbloem maart—mei op.

P. GILLIERON.

Verscheidene planten rekken hun bloei tot in de herfst en bij zacht weer tot in de winter of bloeien dan op beperkte schaal voor een tweede keer: sleutelbloemen, Dotterbloem, Maarts viooltje, Bosaardbei, Lavendelheide, Rondbladig wintergroen, Waterdrieblad enz. enz. In de flora's staat dit niet altijd vermeld.

J. W.

Agressieve zwaluwen. Naar aanleiding van de mededelingen over agressieve zwaluwen in het juli- en het septembernummer van 1956 moge ik hier een notitie van eigen waarnemingen laten volgen.

„Nieuwkuyk, 12 augustus 1953: Vandaag om 10.30 uur (warme dag; het wordt een beetje mistig en betrokken, een sluier van veerwolken heeft langzaam aan de hele lucht bedekt) vloog er een vleermuis voor mijn raam. Opeens schoten er zwaluwen op af, wel een stuk of tien.

Met veel gekrijs vielen ze de vleermuis steeds van onderen aan, maar hoewel deze veel langzamer vloog (in het donker vliegen vleermuizen m.i. veel vlugger) ontweek hij hun aanvallen met een soepelheid, welke die van de zwaluwen evenaarde in fijne plotselinge uitwijkingen naar links of rechts, of met mooie loopings werkelijk geheel over de kop! Het was een prachtig gezicht, maar de overmacht was te groot. De zwaluwen lieten niet af en bleven met ongewone felheid onophoudelijk aanvallen, zodat het me nog verwonderde, dat de vleermuis het zo lang had kunnen volhouden". Tot zo ver mijn notitie.

Meermalen heb ik zwaluwen zien uithalen tegen roofvogels, hetgeen natuurlijk goed te begrijpen is als het wegjagen van gevaarlijke vijanden. Maar vleermuizen zijn niet gevaarlijk voor zwaluwen, of zou hier de concurrentie in de insektenjacht een rol spelen? Het lijkt me niet waarschijnlijk.

Het baden van zwaluwen komt hier ook regelmatig voor; soms verdwijnen de vogels bijna geheel onder water, wat natuurlijk een fontein van water omhoog doet spatten.

P. EL. WIEGMANS, s.o. cist.

Houtsnip (*Scolopax rusticola*). Het gemengde naald- en loofbos van ± 200 ha nabij het Westerslag op Texel, herbergde volgens de Houtvester van het Staatsbosbeheer Ir. Sepers in 1955 enige tientallen paren Houtsnippen. Dit is wellicht de grootste broedvogel populatie, die in Nederland in één boscomplex wordt aangetroffen.

MÖRZER BRUIJNS.

Het broeden van Kwakken in de Biesbosch. De officiële ontdekking van broedende Kwakken in de Biesbosch vond plaats in 1951. Er zat toen een hele kolonie. Broedgevallen uit vorige jaren waren niet bekend. Enige jaren geleden vertelde een goed vogelkenner, een stroper, mij, te weten, dat er reeds in 1937 en wellicht ook daarvoor Kwakken in de Biesbosch hebben gebroed.

Ik heb deze mededeling voor mijzelf gehouden, omdat hij mij te weinig betrouwbaar leek. Kortgeleden evenwel vertelde de heer Van den Boom, ambtenaar van de Visserij-inspectie mij, dat hij in de tijd dat de Biesbosch tot zijn

ambtsgebied behoorde, in 1937 door de toenmalige kooiker Reuser van de Bovenste Beversluiskooi in de naaste omgeving van die kooi gebracht is bij het nest van een Kwak. De heer Van den Boom kent zoals mij bleek de reigerachtigen zeer goed, zodat vergissing onwaarschijnlijk is.

Het is niet onmogelijk, dat voor de ontdekking in 1951 het broeden van Kwakken in de Biesbosch wel eens meer is geconstateerd. Het kan misschien geen kwaad gegevens daaromtrent te verzamelen.

MÖRZER BRUIJNS.

Scholekster. Bij een studie over de Scholekster stuit ik, juist ten aanzien van een van de interessantste punten, op een moeilijkheid: de uitbreiding van het broedgebied van deze kustvogel tot in de oostelijke provincies is voor mij lastig te volgen.

Ik zou daarom gaarne een beroep doen op de lezers van De Levende Natuur en melding ontvangen van het broeden van de Scholekster in niet-uitgesproken kustgebieden (de omgeving van het IJsselmeer inbegrepen), met opgave van de aard van het broedterrein: weiland, zandvlakte, braakliggend bouwland of anderszins.

HANS BLAAK,
Sophiastraat 27,
Voorburg.

Prairie-vegetatie, Mossen en Korstmossen. Tijdens mijn studies van de prairie-vegetatie ben ik herhaaldelijk Mossen en Korstmossen tegengekomen. Door gebrek aan tijd en een goede determineertabel ben ik er echter nooit aan toegekomen, deze oecologisch toch belangrijke planten te verzamelen en te determineren. Is er onder de lezers van De Levende Natuur misschien iemand, die in staat en genegen is. Mossen en Korstmossen voor mij te determineren? Ik kan geen interessante species garanderen, maar uitbreiding van een bestaande collectie is wel mogelijk. Alle gegevens omtrent vindplaats etc. worden verstrekt en terugzending is niet nodig. Indien een lezer belangstelling heeft, mijn adres is: J. Looman, Box 780, Swift Current, Sask., Canada.

J. LOOMAN.